

RICARDO BLASCO, HISTORIADOR DE LA
LITERATURA VALENCIANA DEL SIGLO XX

Manuel Aznar Soler

Ricard Blasco, escriptor i assagista, és, abans de tot i per molts anys, un dels més fecunds i rigorosos investigadors de la història de la literatura catalana al País Valencià. El primer que sorprèn en Ricard Blasco és que, instal·lat a Madrid per motius professionals des de 1942 —la productora cinematogràfica Cifesa, la direcció de films «de consum» o la realització de programes d'història a Televisió Espanyola, entre d'altres—, i allunyat per tant dels nostres ambients universitaris i acadèmics, nogensmenys la seua passió intel·lectual hagi estat la investigació de la història i literatura del País Valencià. I aquesta investigació, vocacional en la seua circumstància, em sembla doblement meritòria perquè aquest compromís intel·lectual amb la realitat històrica i present del País Valencià que palesen els seus llibres i articles representa la seua manera de ser valencià, una manera que desborda l'estèril valencianisme de paelles, falles i d'altres nostàlgies que ha limitat secularment el valencianisme de la majoria de compatriotes que han viscut i viuen a Madrid.

A Ricard Blasco li interessen molts temes de la història i cultura del nostre poble, particularment els del segle XX. Veig sens dubte un element autobiogràfic en aquest interès. La veritat és que resulta sorprenent que, nascut el 1921, un adolescent de setze anys col·labore en una revista tan madura i rigorosa com *Nueva Cultura*, la millor revista cultural que s'ha publicat aquest segle al País¹. Cal subratllar que les planes valencianes d'aquella re-

¹ «Maiakovski morí fa set anys» (núm. 3 de la segona època, maig de 1937, pp. 26-27); «Ambient de la nostra literatura. Notes d'un assaig», dedicat a Carles Salvador (núms. 4-5, juny-juliol de 1939, pp. s/n; al reprint publicat el 1977 per l'editorial alemanya Topos a la seua «Biblioteca del 36», pp. 393-394); un breu comentari sobre les revistes *Mirbal* i *Nova Ma-*

vista cultural estaven dirigides per un home tan valuós intel·lectualment com ara l'Emili Gómez Nadal, encara avui exiliat a França i, al meu parer, injustament oblidat, símbol d'un valencianisme republicà, entre el nacionalisme i el marxisme, insuficientment recuperat i que constitueix una part fonamental de la nostra tradició cultural més immediata. Més sorprenent resulta, tanmateix, que amb setze anys aparega el seu nom entre els membres de la delegació valenciana al II Congrés Internacional d'Escriptors per a la Defensa de la Cultura, inaugurat solemnement el 4 de juliol de 1937 pel president del govern de la República espanyola, doctor Negrín, al saló de sessions de l'Ajuntament de València. Allà figura el seu nom, al costat dels d'Enric Navarro i Borràs, Adolf Pizcueta i Bernat Artola, com a signants d'una ponència col·lectiva escrita i llegida pel mestre Carles Salvador en la sessió del dia 10 de juliol². En una fotografia d'una d'aquelles sessions, la precocitat inevitablement vanitosa d'aquell adolescent ix retratada, entre d'altres escriptors com ara León Felipe o Gustav Regler, tot just darrere d'Antonio Machado³. Però l'admiració aleshores més intensa de l'adolescent és, sens dubte, la del mestre Carles Salvador, autor d'un «senyal» que fa de pròleg a l'edició, també el mateix 1937, de l'*Elegia a un mort*, primer volum de la col·lecció Espiga, reeditat recentment⁴. Les idees fonamentals d'aquella ponència col·lectiva dels escriptors valencians antifeixistes de l'Aliança d'Intel·lectuals per a la Defensa de la Cultura⁵ segueixen per a Ri-

llorca (núms. 4-5. *ob. cit.*, p. 398); «Entre la vida i els llibres», una secció de crítica de llibres en llengua catalana de la qual la redacció de la revista responsabilitza oficialment Ricard Blasco, el qual escriu sobre el drama de Joan Oliver *Allò que tal vegada s'esdevingué* (núms. 4-5, *ob. cit.*, pp. 399-400), *La noia d'alta mar*, de Jules Supervielle, *Ortografia valenciana*, de Carles Salvador, i *Poetes russos de la Revolució*, de J. Carner-Ribalta (núms. 6-7-8, agost-setembre-octubre de 1937, p. 442), a més a més d'una ressenya crítica de la revista barcelonina *Rosa dels vents* (núms. 6-7-8, *ob. cit.*, p. 440), constitueixen les col·laboracions de Blasco a *Nueva Cultura*. Sobre la revista, hom pot consultar el meu article «Nueva Cultura, revista de crítica cultural (1935-1937)» (*Debats*, núm. 11, 1985, pp. 6-29).

2 Apud M. AZNAR SOLER i LUIS MARIO SCHNEIDER, *II Congreso Internacional de Escritores para la defensa de la cultura (1937)*. *Actas, ponencias, documentos y testimonios*. València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana, 1987, volum III, pp. 177-180.

3 M. AZNAR SOLER i R. BLASCO, *La política cultural al País Valencià (1927-1939)*. València, Institució Valenciana d'Estudis i Investigació, col·lecció «Politècnica», 1985, p. 150.

4 R. BLASCO, *Elegia a un mort*, amb un «Senyal» de Carles Salvador. València, Tipografia Moderna, col·lecció «Espiga», 1937 (reedició facsimil: València, Eliseu Climent, editor, 1986).

5 Tant Ricard Blasco com jo mateix hem analitzat aquella ponència col·lectiva en M. AZNAR SOLER i R. BLASCO, *ob. cit.*, pp. 105-113 i 229-233, respectivament. Sobre «L'Aliança d'Intel·lectuals per a Defensa de la Cultura de València i la creació de la Casa de la Cultura» he publicat una extensa antologia documental, amb un breu estudi introductori, a M. Aznar Soler, Ch. Cobb, J. M. Fernández Soria, A. Girona Albuixech, María F. Mancebo, F. Soria

València, 1937. Ricard Blasco mostra al fotògraf el primer exemplar de l'Elegia a un mort. Al primer rengle, l'escriptor Manuel Bonilla-Baggetto i els poetes negres Langston Hugues i Nicolás Guillen.

card Blasco, encara avui, en peu⁶. Cinquanta anys després, la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana va tenir l'encert de commemorar aquell Congrés antifeixista de 1937 i d'invitar els participants encara vius. Doncs bé, cinquanta anys després Ricard Blasco, en la seua ponència, titulada molt significativament «Defensa de la cultura»⁷, es reafirmava en aquelles conviccions de 1937, prova inquietant d'unes reivindicacions encara avui, amb la recuperació de la democràcia, parcialment insatisfetes.

Quan Ricard Blasco comença a publicar els seus treballs d'investigació, la història de la literatura valenciana del segle XX compta amb investigadors de la vàlua intel·lectual d'un Sanchis Guarner o d'un Joan Fuster, per citar només dos exemples del màxim prestigi. Llibres com *La Renaixença al País Valencià. Estudi per generacions*, del primer, publicat l'any mític de 1968, o l'estudi introductori del segon a l'*Antologia de la poesia valenciana (1900-1950)*, editada el 1958, a més a més de la *Literatura catalana contemporània*, apareguda el 1972, constitueixen els punts de referència inexcusables de qualsevol investigació. Ara bé, el millor homenatge científic a ambdós estudiosos, des del reconeixement públic del seu treball, crec sincerament que consisteix en l'aprofundiment dels molts temes i problemes de la nostra història literària que encara avui s'han d'investigar. Per exemple, el mètode generacional emprat per Sanchis Guarner en el seu estudi està, a hores d'ara, absolutament desprestigiats com a manera de solucionar el problema de la periodització en història literària. No cal dir la manca d'estudis monogràfics de períodes i autors que són necessaris per a fer una síntesi de divulgació de la història literària que no caigui en el mecanicisme sociològic o en la simplificació reduccionista. S'ha d'estudiar primer la complexitat de la realitat socio-literària per a fer després una síntesi que no siga simplista. I no cal oblidar, tanmateix, les dificultats per a llegir, parlar, edi-

i J. A. Vivó, *València, capital cultural de la República (1936-1937). Antologia de textos i documents* (València, Conselleria de Cultura, Educació i ciència de la Generalitat Valenciana, 1986, pp. 99-318).

⁶ En la seua adhesió a la presentació del meu llibre sobre el II congrés (*Pensamiento literario y compromiso antifascista de la inteligencia española republicana*. Barcelona, Laia, 1978), acte celebrat a l'Ateneo Mercantil de València el 15 de novembre de 1978 sota la presidència de Manuel Sanchis Guarner, Ricard Blasco comenta la ponència col·lectiva de 1937 i afegeix a continuació: «Digueu-me si, tot comptat i debatut, les paraules de Carles Salvador no conserven encara una actualitat ben cremant» (apud M. AZNAR SOLER i L. M. SCHNEIDER, ob. cit., p. 489).

⁷ R. BLASCO, «Defensa de la cultura», en *Congreso Internacional de Intelectuales y Artistas*. València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana, 1987, volum II, pp. 319-322. Vegeu també R. BLASCO, «El Segon Congrés Internacional d'Escriptors, als cinquanta anys» (*Revista de Catalunya*, núm. 8, maig de 1987, pp. 167-173).

tar o estudiar la llengua i la literatura catalana al País Valencià durant el franquisme. No cal dir que, en el cas de Ricard Blasco, a Madrid, aquestes dificultats s'agreu en considerablement. Doncs bé, Ricard Blasco comença a publicar els seus treballs d'investigació sobre la nostra història literària en la dècada dels setanta, quan ja té cinquanta anys. És, per tant, deixeble i hereu dels dos «mestres», tal i com el mateix Blasco reconeix⁸. Cronològicament, complirà la missió de pont entre aquells i els historiadors que tenen avui al voltant dels quarant anys (Enric Ferrer, Josep Iborra, Joan Oleza, Francesc Pérez Moragon, Vicent Simbor, Josep-Lluís Sirera, entre d'altres), formats ja a la Universitat i, alhora, la majoria d'ells ensenyants.

Blasco col·labora a la *Gran Enciclopedia de la Región Valenciana* el 1973 amb tres articles sobre novel·la, poesia i teatre⁹. L'any següent publica una *Síntesi històrica de la impremta valenciana* i una monografia sobre els *Goigs valencians*¹⁰. La mort del general Franco ens estimula a tots nosaltres, com a historiadors, a reconstruir la raó i la memòria deformada pels vencedors de la guerra civil. A les acaballes de 1976 escric a Ricard Blasco —perdoneu l'autobiografisme, però em sembla necessari en la mesura en que ambdós acabarem publicant conjuntament un llibre sobre el tema nou anys després— quan treballem sobre la reconstrucció de la memòria d'aquell mític II Congrés Internacional d'Escriptors, inaugurat a València el 1937 i ja abans esmentat. Ricard Blasco i Adolf Pizcueta són, aleshores, els únics supervivents de la delegació valenciana que participà al Congrés. Blasco té la gentilesa de respondre'm per escrit, amb extensió i rigor, un qüestionari de set preguntes, i m'autoritza a reproduir-lo en l'apèndix documental del meu llibre¹¹. Paral·lelament, publico a la revista *Els Marges* aquell mateix any de 1978 un estudi sobre el procés de redreçament polític i literari de la nostra cultura entre 1927 i 1939, la lectura del qual per Blasco significa per a

⁸ En la reedició facsímil de la seua *Elegia a un mort*, Ricard Blasco ha reproduït una «Endreça a Joan Fuster, de Sueca», datada el 24 de juliol de 1968 on palesa que al «doble mestratge de Fabra i Carles Salvador» s'ha d'afegir des d'aleshores el «teu mestratge nou» (ob. cit., p. s/n).

⁹ R. BLASCO, «Novela», «Poesía», «Teatro», veus de la *Gran Enciclopedia de la Región Valenciana*. València, 1973 (volum VIII, pp. 18-35; volum IX, pp. 87-93, i volum XI, pp. 145-183, respectivament).

¹⁰ R. BLASCO, «Síntesi històrica de la impremta valenciana», en *Homenatge a la impremta valenciana (1474-1974)*, número extraordinari d'*Els Quaderns de Gorg* (València, Editorial Gorg, 1974, pp. 5-49).

¹¹ R. BLASCO, «Respuestas al cuestionario de Manuel Aznar Soler», lletra datada a Madrid el 18 de gener de 1977, apud M. AZNAR SOLER, *Pensamiento literario*, ob. cit., pp. 200-216. He reproduït també aquest document en l'apèndix de la segona edició, notablement corregida i augmentada, del meu llibre, publicat sota el nou títol de *Literatura española y antifacismo (1927-1939)* (València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana, 1987, pp. 360-369).

mí, abans de la seua edició, un cabdal d'orientacions i fecundes suggerències. L'animo per tal que un home com ell, alhora historiador i testimoni, escrigui sobre aquells anys i el 1979 la revista *L'Espill* publica en el seu primer número un treball de Blasco sobre «El valencianisme cultural durant la guerra civil». Aquells dos articles meus apareguts l'any 1978 a *Els Marges*, corregits i augmentats, més aquest de Blasco publicat a *L'Espill*, s'editaran el 1985 conjuntament, complementaris com són, en un mateix llibre, tot respectant l'autoria intel·lectual de cadascun, sota el títol comú de *La política cultural al País Valencià (1927-1939)*¹².

Si parlar de literatura valenciana és, en rigor, parlar de poesia, Ricard Blasco publicà el 1979 una antologia de *Poesia política valenciana, 1802-1938*, que recull 119 poemes, des d'un sonet anònim de 1802 a la «Lloança del soldat valencià», de Miquel Duran de València, que pertany al seu llibre antifeixista *Guerra, victòria, demà*, publicat el 1938. L'any anterior ja havia avançat unes «Poesies satíriques valencianes» a *Serra d'Or*¹³; mentre que el 1980 escrigué a la revista *Cairell* «A propòsit dels poetes modernistes valencians»¹⁴, és a dir, dels inicis poètics de Miquel Duran de València, Daniel Martínez Ferrando, Josep Maria Bayarri i Jacint Maria Mustieles, revoltats contra la tradició del llorentinisme en el si d'una societat en estat de diglòssia com la valenciana de 1900. Es tractava de recuperar la nostra llengua com a llengua de prestigi cultural i poètic i, alhora, de depurar la llengua de literatura de tota mena de tòpics i arqueologismes. Martínez Ferrando publica el 1909 un fullet intitulat *Renaixement. Moment actual de la poesia valenciana*, i Blasco fa notar que, en decantar-se per «renaixement» en lloc de «renaixença», «Martínez Ferrando posava l'accent en allò que separava els nouvinguts dels antecessors»¹⁵, és a dir, els modernistes del llorentinisme, que ells veien com una tradició de passivitat cívica i de conservadorisme poètic que calia superar. L'any 1981 Ricard Blasco preparà una edició de la *Poesia* del seu admirat Carles Salvador on, frustrat per raons

¹² M. AZNAR SOLER i R. BLASCO, ob. cit. (M. Aznar Soler: «Redreçament i ruptura culturals al País Valencià (1927-1939)», ob. cit., pp. 13-146. A la revista *Els Marges* es publicaren en dues parts: «Redreçament i ruptura de la cultura valenciana (1927-1936)», núm. 12, gener de 1978, pp. 13-58, i «La ruptura del procés de redreçament cultural al País Valencià (1936-1939)», núm. 13, maig de 1978, pp. 3-32; R. Blasco, «El valencianisme cultural durant la guerra civil (1936-1939)», ob. cit., pp. 149-240. Aquest treball de Blasco s'havia publicat originàriament a la revista *L'Espill*, núms. 1-2, primavera-estiu de 1979, pp. 95-169).

¹³ R. BLASCO, «Poesies satíriques valencianes». *Serra d'Or*, núms. 226-227, juliol-agost de 1978, pp. 45-59.

¹⁴ R. BLASCO, «A propòsit dels poetes modernistes valencians». *Cairell*, núm. 5, setembre de 1980, pp. 41-49; recollit per l'autor en els seus *Estudis sobre la literatura del País Valencià (1859-1936)*. (València, Universitat de València, «Biblioteca Sanchis Guarner», 1984, p. 146).

¹⁵ R. BLASCO, *Estudis*, ob. cit., p. 146.

d'espai el seu desig d'editar la seua *Poesia completa*, recollia només cinc llibres (*Vermell en to major*, publicat el 1929; *El bes als llavis*, aparegut el 1934; *El goig i el turment*, poemes escrits el 1945; *El cor en la mà*, uns altres poemes escrits entre 1935 i 1951 i que, com els anteriors, constitueixen llibres inèdits que Blasco publicà aleshores per primera vegada, i, per últim, *El fang i l'esperit*, editat el 1952), amb un extens estudi introductori sobre la seua obra poètica sota el títol d'«Una lectura de Carles Salvador»¹⁶.

El fet objectiu que ningú no pot discutir-li a Ricard Blasco és el de ser en l'actualitat l'historiador més qualificat del teatre valencià del segle XX. Després de l'estudi monogràfic de Caterina Solà i Palerm sobre *El teatre valencià durant la Dictadura (1920-1930)*, publicat el 1976, de l'article dels Guastavino «Un siglo de teatro valenciano», aparegut dos anys abans, o dels treballs més recents de Vicent Simbor i de Josep-Lluís Sirera¹⁷, a Blasco es deuen, sense cap mena de dubte, els millors articles i llibres sobre el tema. L'any 1984, en els seus *Estudis sobre la literatura del País Valencià (1859-1936)*, hom podia llegir tres treballs que reconstruïen la història del teatre valencià entre 1900 i 1936. Un primer, de síntesi i divulgació, es referia a «Les lletres valencianes des de la “Renaixença” a la primera Dictadura», on estudiava el teatre de la Renaixença, la Regència i, finalment, «el teatre valencià dels primers anys del segle XX»¹⁸. En el segon, «Les primeres passes de la “generació de 1930”: un debat sobre el teatre valencià al temps de la guerra europea»¹⁹, considera els primers intents de ruptura amb la tradició decimonònica del sàinet costumista, representat en el teatre valencià per Escalante. L'anàlisi d'una llarga polèmica, encetada per Josep M. Juan García i que es desenvolupa a les planes d'*El Cuento del Dumenche* entre 1914 i 1916, li serveix per explicar el fracàs, per raons socials i

¹⁶ R. BLASCO, «Una lectura de Carles Salvador», pròleg a la seua edició de la *Poesia* de Carles Salvador (València, Institució Valenciana d'Estudis i Investigacions, «Biblioteca d'Autors Valencians», 1981, pp. 7-101). Vicent Simbor Roig és autor de l'estudi monogràfic més valuós sobre *Carles Salvador i Gimeno: una obra decisiva* (València, Diputació Provincial de València, 1983).

¹⁷ C. SOLÀ PALERM, *El teatre valencià durant la Dictadura (1920-1930)*. (Barcelona, Edicions 62 - Institut del Teatre, 1976); S. GUASTAVINO ROBBA i G. GUASTAVINO GALLENT, «Un siglo de teatro valenciano. Materiales para su estudio» (*Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*, LXXVII, 1, gener-juny de 1974, pp. 149-325). Hom pot consultar una breu síntesi de divulgació publicada per Josep-Lluís Sirera amb el títol de *Passat, present i futur del teatre valencià* (València, Institució Valenciana d'Estudis i Investigacions, col·lecció «Descobrimen el País Valencià», 1981, pp. 34-39 sobre el segle XX). Més recents són els treballs de Vicent Simbor, «La generació de 1930 i el teatre valencià» (*Serra d'Or*, núm. 304, gener de 1985, pp. 65-68), i l'estudi monogràfic de Josep-Lluís Sirera *El Teatre Principal de València* (València, Institució Valenciana d'Estudis i Investigacions, col·lecció «Politècnica», 1986).

¹⁸ R. BLASCO, *Estudis*, ob. cit., pp. 69-74.

¹⁹ R. BLASCO, *Estudis*, ob. cit., pp. 153-190; aquest article es reproduïx a la revista *Llir entre cards*, núm. 4, 1985, pp. 98-127.

escèniques, d'aquells primers intents de dignificació del teatre valencià. Llorentinisme poètic i escalantisme teatral son dues manifestacions d'un mateix complex d'inferioritat d'una literatura en el si d'una societat diglòssica. La participació en la polèmica d'escriptors, aleshores molt joves, com ara Enric Navarro i Borràs o Carles Salvador, que ataquen lúcidament Escalante i, sobretot, l'escalantinisme coetani com a símbol de les limitacions casolanes de l'albufera teatral valenciana, signifiquen la irrupció en la nostra literatura d'uns nous escriptors amb una mentalitat moderna i universalista que miren el món per damunt de barraques i taronges. De nou, un intent de dignificació de la nostra literatura toparà amb la militant hostilitat d'una societat instal·lada en el conservadorisme ideològic i estètic. Si parlem de teatre ens referim, és clar, a la complicitat entre els empresaris, les companyies teatrals i un públic format bàsicament per llauradors i petit burgesos, aferrissadament fidels a una llengua degradada per barbarismes, castellanismes i incorreccions de tota mena. Aquesta complicitat de què parlo, tan essencial en un art social com per naturalesa és el teatre, constitueix la millor garantia per a la supervivència de l'escalantinisme i per a la derrota de qualsevol intent de dignificació renovadora del teatre valencià. El tercer article de Blasco, «El teatre valencià durant el decenni 1926-1936: la polèmica per un «teatre d'art»²⁰, planteja de nou una altra polèmica i un altre intent fracassat de derrotar el conservadorisme ideològic i estètic del teatre valencià. Per al teatre valencià la dictadura de Primo de Rivera és, en paraules del mateix Blasco, «el temps d'una brillant reactivació, l'apogeu de la qual es pot situar devers 1928. Una nova generació d'autors hi fa acte de presència (...), alhora que brota una nova classe social, la dels *white collars workers*, empleats al sector terciari»²¹. Els nous autors són, és clar, els que publiquen a l'entorn de la revista *Taula de les lletres valencianes*, on escriptors com ara Adolf Pizcueta, Navarro i Borràs, Carles Salvador, Artur Perucho, Caballero i Muñoz, Almela i Vives, Joan Valero o Narcís d'Hoyos s'interessaven, teòricament o pràcticament, per la renovació del teatre valencià²². Nogensmenys, la polèmica l'encetà el 1929 el crític teatral de *Las Provincias* José Alcira, pseudònim de Josep Bolea, autor de *Lenin*, unes «escenes de la revolució russa» estrenades el 29 d'octubre de 1932 amb gran

20 R. BLASCO, *Estudis*, ob. cit., pp. 193-263; reproduït al número 20 de la revista *L'Espill*, número monogràfic en «Homenatge a Adolf Pizcueta, impulsor de la cultura catalana», març de 1985, pp. 51-107.

21 R. BLASCO, *Estudis*, ob. cit., p. 182.

22 Josep Iborra ha editat una «selecció de textos» de la revista *Taula de lletres valencianes* (València, Institució Valenciana d'Estudis i Investigacions, «Biblioteca d'Autors Valencians», 1982), on es reproduïxen les intervencions de Joan Valero i Adolf Pizcueta en la polèmica (ob. cit., pp. 40-43 i 190-192, respectivament).

èxit, puix que es representaren durant catorze dies consecutius. L'article de Bolea «La escena regional. Debe crearse un Teatro de Arte», aparegut a *Las Provincias* el 7 de juny de 1929, provocà la resposta contrària d'Eduard Boil, crític teatral d'*El Mercantil Valenciano*, que s'entestà en una defensa col·lectiva, vergonyosament autocomplaent, de la renovació del «teatre comercial» que la seua obra i la d'autors com ara Alberola, Serrano, Sendín o Morante representaven. Com precisa encertadament Blasco, la polèmica es plantejava entre un autor d'un «teatre comercial» que desenvolupava amb certa correcció la tradició escalantinista del sàinet costumista (Boil) i un crític que apostava per la renovació escènica amb la seua defensa d'un nou teatre, d'un «Teatre d'Art» que inevitablement tenia com a punt de referència el «Teatre Intim» del català Adrià Gual, personalitat dissortadament inexistent entre els homes de teatre valencians (Bolea). No cal dir que tots els escriptors de la *Taula de lletres valencianes* donaren suport a la iniciativa de Bolea, qui rebé també adhesions d'autors com ara Eduard López Charvarri, Lluís de Val o Eduard Martínez Ferrando. Blasco reconstrueix la història del teatre valencià durant la Segona República, tot insistint en què el redreçament del teatre implica el redreçament de la llengua, la seua depuració, i acaba el seu treball amb una reflexió sobre les causes del nou fracàs de dignificació de la nostra tradició teatral, una reflexió que implica òbviament arguments polítics i sociològics. Si aquests tres treballs de Ricard Blasco abasten el període 1900-1936 del teatre valencià, l'aparició el 1986 dels dos volums d'*El teatre al País Valencià durant la guerra civil (1936-1939)* significa la publicació de l'estudi monogràfic més sòlid aparegut fins ara sobre la història del nostre teatre del segle XX²³. Blasco ha desenvolupat un excel·lent treball d'investigació hemerogràfica, tema sobre el qual va publicar el 1983 el llibre *La premsa del País Valencià (1790-1983)*, primer volum d'un «catàleg bibliogràfic de les publicacions periòdiques aparegudes al País Valencià des de 1790 fins els nostres dies», en curs de publicació²⁴. I encara que Blasco ens alerti en el seu pròleg sobre les insuficiències d'un treball d'investigació basat fonamentalment en fonts hemerogràfiques, particularment perillós pel que fa al període de la —com ell l'anomena—, Guerra dels Tres Anys, cal elogiar, vist el resultat, el seu «possibilisme» científic. Estimulat per les inevitables llacunes observades en un llibre per altra banda tan valuós com el de Robert Marras²⁵, Ricard Blasco, amb un rigor docu-

²³ R. BLASCO, *El teatre al País Valencià durant la guerra civil (1936-1939)*. Barcelona, Curial, 1986, 2 volums.

²⁴ R. BLASCO, *La premsa del País Valencià (1790-1983)*. València, Institució Valenciana d'Estudis i Investigació, 1983, «Arxius i Documents», 1983.

²⁵ R. MARRAS, *El teatre durant la guerra civil espanyola*. Barcelona, Edicions 62 - Institut del Teatre, 1978.

mental que palesen les seues referències bibliogràfiques a peu de plana, reconstrueix en quatre capítols («Els antecedents immediats», «L'organització dels espectacles públics al País Valencià (1936-1939)», «La programació del teatre valencià durant la guerra civil» i «La situació del teatre valencià en la postguerra») la història del teatre escrit per autors valencians en llengua catalana durant la guerra civil, un teatre estrenat no només a València capital sinó també a Alacant, Alcoi i Castelló de la Plana. No cal sinó lamentar el fet que Blasco no s'animi, amb el mateix rigor, a estudiar la història del teatre valencià durant la dictadura franquista, un treball per al qual és, òbviament, l'investigador més qualificat.

Ricard Blasco, d'una empenta intel·lectual tan jove a pesar dels seus ja quasi setanta anys, col·labora assiduament en publicacions com ara *L'Espill*, la *Revista de Catalunya*²⁶, *Serra d'Or* o en un recent *Homenatge a Lluís Guarner*, editat per la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat valenciana²⁷. Vull dir amb això que Ricard Blasco encara segueix treballant, per a bé de la història de la literatura valenciana, en nous projectes d'investigació. Per això és lamentable que, quan encara s'ha d'escriure una *Història de la literatura valenciana del segle XX*, Ricard Blasco i Vicent Simbor es creuin unes «lletres de batalla» a *Serra d'Or* que, amb el perdó d'ambdós, no tenen cap interès científic²⁸. Cal un debat, rigorós i col·lectiu, entre els historiadors de la literatura valenciana sobre problemes específics com, per exemple, la periodització. A hores d'ara, ho comentava abans, el mètode generacional emprat per Sanchis Guarner està universalment rebutjat com a forma de solució satisfactòria del problema de la periodització en història literària (i tots dos parlen, per exemple, de

²⁶ Ricard Blasco ha publicat fins ara a la *Revista de Catalunya* els següents articles: «La cultura en llengua catalana al País Valencià durant la República i la guerra civil (apunts per a una caracterització)» (núm. 2, novembre de 1986, pp. 160-174); «El Segon Congrés Internacional d'Escriptors, als cinquanta anys» (núm. 8, maig de 1987, pp. 167-173) i «Els mots de la tribu o el tema de la poesia no és altre que la poesia» (núm. 21, juliol-agost de 1988, pp. 126-134).

²⁷ R. BLASCO, «La vida cultural valenciana en la vigília de la guerra civil de 1936-1939», en *Homenatge a Lluís Guarner, 1902-1986* (València, Monografies del Consell Valencià de Cultura, 1988, pp. 51-64).

²⁸ R. BLASCO, «Sobre història de la literatura valenciana», en rigor una ressenya crítica dels llibres de Vicent Simbor *Els fonaments de la literatura contemporània al País Valencià (1900-1939)* i d'Assumpció Bernal, *La narrativa valenciana de pre-guerra*, ambdós apareguts a la «Biblioteca Sanchis Guarner» que editen conjuntament l'Institut de Filologia Valenciana i les Publicacions de l'Abadia de Montserrat (*Serra d'Or*, núm. 343, maig de 1988, pp. 57-59). Vicent Simbor i Roig li respongué en «Sobre la història de la literatura valenciana i el senyor Blasco» (*Serra d'Or*, núm. 346, setembre de 1988, p. 39). Ricard Blasco tancà la polèmica amb un text publicat sota el títol de «Sobre la història de la literatura valenciana de Vicent Simbor» (*Serra d'Or*, núm. 349, desembre de 1988, pp. 37-38).

R I C A R D B L A S C O

ELEGIA
A UN
MORT

COL-LECCIÓ

1

9

E S P I G A

3

7

la «generació de 1930»). Cal orientar a través de la Universitat treballs monogràfics sobre molts aspectes de la nostra història literària encara avui pràcticament desconeguts; cal aprofitar les possibilitats institucionals que tenim —a tall d'exemples, la col·lecció de «Clàssics Valencians» que edita la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat, o la «Biblioteca d'Autors Valencians» publicada per l'actual Institució Valenciana d'Estudis i Investigacions, de la qual el mateix Ricard Blasco n'és conseller de número—, per donar a conèixer, en edicions crítiques i amb estudis introductoris orientatius, els escriptors valencians més importants del segle XX; cal planificar i coordinar els treballs d'investigació entre els historiadors de la literatura valenciana; cal plantejar un projecte de treball col·lectiu que ens dugui, després d'unes necessàries discussions metodològiques que la universitat hauria d'organitzar, cap a una *Història de la literatura valenciana del segle XX* que, com qualsevol altra història de qualsevol literatura que s'escrigui en l'actualitat amb unes mínimes garanties de rigor científic, serà col·lectiva o no serà. Cal continuar treballant, doncs, en lloc de barallar-se estèrilment.

Caiguts el mur de Berlín i els vells ídols de la tribu en aquesta tardor històricament prodigiosa de 1989, amb l'esperança d'unes transformacions en el món socialista però amb l'amenaça també que el final de la guerra freda sigui interpretat pel complex militar-industrial que dirigeix, independentment del president de torn, la política de l'Imperi nordamericà com l'hora de les intervencions militars (Panamà) quan no els agradi el procés històric cap a l'autodeterminació de qualsevol de les democràcies —com la nostra— per ells «vigilades», iniciem una nova dècada que ens conduirà cap al segle XXI. ¿Serà somiar truites que en aquesta dècada dels noranta i en un País tan xicotet i limitat com el nostre un projecte col·lectiu com la *Història de la literatura valenciana del segle XX*, per damunt de misèries de campanar i de picabaralles de galliner, sigui realitat?